

at for udenlandske virksomhedsovertagelser er virksomhedens art afgørende; derimod er det i de fleste tilfælde underordnet, at virksomheden ligger i Danmark. Virksomheder, der overtages af udenlandsk kapital, har gennemgående bedre regnskabstal såvel før som efter overtagelsen end virksomheder, der overtages af dansk kapital. Det antages også, at udlandet »vil forøge sin ejermæssige rolle her i landet« (side 189). Udenlandsk ejerskab »er forholdsvis højt i kemisk industri med 29% af arbejdsstyrken, elektroindustri (31%), instrumentfremstilling (29%) og metalforarbejdning (16%), medens det er ganske lavt i tekstilindustrien (5%), træindustrien (3%), jernstøberier m.v. (2%) og keramisk industri (1%)«. (S. 195).

Ejerskabsanalyser: kategori 2

Den anden rubricering af økonomiske magtanalyser kan passende betegnes som »hvem ejer Danmark-analyser?« efter økonomen Helge Andersens første undersøgelse af samme navn fra 1938 med senere revideringer (se nedenfor).

Helge Andersen og Lennart Weber: »Magtens mange mænd«, Fremad, 1985, 157 sider.

Analysen er Helge Andersens seneste og mest omfattende gennemgang af ejerskab, indflydelses- og personsammenfald i danske virksomheder og koncerner, siden han udviklede denne undersøgelsesform i bøgerne: »Hvem ejer Danmark?«, (Monde 1938, Fremad 1966) »Hvem ejer Danmark nu?«, (Fremad 1970), »Er det udlandet der ejer Danmark«, (Fremad 1968), »Danmarks tre multinationale giganter«, (Fremad 1974), »Danmark, en multinational koloni«, (Reitzel 1981). Analyserne forstået som magtanalyser bygger på den fordelingssteoretiske antagelse, at økonomisk magt er fordelt efter kapitalbesiddelse, og jo større kapitaler en person ejer eller kontrollerer, desto mere magt har personen, ikke alene på de kontrollerede virksomheders udvikling men også – direkte eller indirekte – på samfundsøkonomien og på politiske beslutninger. Analysen antager endvidere, at gruppen af store kapitalejere eller kapitalkontrollanter er en elite med særlige »kulturtræk«: særligt samkvemsmønster, særlig rekruttering og familiebakgrund, særlig økonomisk adfærd for at bevare denne kontrol på elitens hænder og holde andre ude. Antagelsen om disse kultursociolo-

giske elitetræk belyses dog ikke empirisk, når bortses fra enkelttilfælde.

Analysen gennemgår 105 store koncerner og udpeger godt 100 personer, som betegnes som de egentlige »magthavere« i dansk erhvervsliv. De får hver deres »blå bog« og koncernerne gennemgås med tilknyttede virksomheder og personforbindelser. Blandt analysens konklusioner kan nævnes, at det, man betegner som »aktionærdemokrati«, er sat ud af kraft ved hjælp af særlige metoder, bl.a. »stemmeretsbegrænsning«, kontrollerende fonde og B-aktieudstedelse, som tilsammen »har umyndiggjort 90% af aktionærerne« (side 141). Der afsluttes med opstilling af 16 punkter – »kravene til fremtiden« – hvis samlede sigte er at ændre ved »erhvervslivets magtstruktur« (side 142-148).

Lennart Weber: »Hvem ejer Danmark? – analyse af 108 koncerner og 50 private fonde«, Fremad, 1988, 143 sider. Forord ved Helge Andersen.

Analysen er det seneste bidrag i den danske tradition for ejerskabskortlægning i større danske virksomheder og fonde. I et lille men interessant forord forsøger Helge Andersen at gøre status for denne type magtundersøgelser. Han stiller spørgsmålet om, på hvilken måde person- og ejerskabsforbindelser kan give indtryk af magtfordelingen blandt selskaber, og han svarer selv: »Lad os fastslå, at en virksomhed som sådan ikke kan udøve magt, at magt kun kan udøves af personer, at magt kun kan udøves af én person. Til det sidste skal tilføjes, at den magt, der knytter sig til en bestemt virksomhed, i praksis godt kan udøves af en gruppe personer i fællesskab. Men går man tæt på dette fællesskab, vil det normalt vise sig, at magten inden for gruppen er opbygget efter pyramidesystemet (. . .) Det er ejeren, der sidder med magten, og direktøren bliver blot »forvalteren«, der fører beslutningerne ud i praksis (. . .) Magt går ofte i arv. Et gennemgående træk ved dette fænomen er, at de økonomiske magthavere bruger enorme kræfter på at sikre den magt, de har etableret for eftertiden. Idealet for de fleste er enevældig magt, der helst skal gå videre i de kommende generationer (. . .) Typisk er private fonde blevet anvendt. I vedtægterne for disse fonde vil man ofte kunne se, hvordan den gamle kapitalist har ønsket at sikre, at den pågældende virk-